

UOT 44.07.01

<https://doi.org/10.59849/2311-8482.2024.3.41>

SEVİNC HƏZRƏTQULİYEVƏ*

“BENU HİLAL” DASTANIN SÜJET VE KOMPOZİYASI

Bu məqalədə Cahiliyyə dövründə yaranıb, İslam və Ərəb mədəniyyəti ilə özünü tamamlayan “Bənu Hilal” dastanının süjet və kompozisiyasından danışılır. Ərəb xalq yaradıcılığında bu dastanın özünə məxsus yeri var. Həmçinin bu dastanı araşdırmaq ərəb ədəbiyyatında məşhur olan sira janrın dərinədən öyrənilməsi deməkdir.

Zəngin ərəb ədəbiyyatı nümunələri qədim tarixə malikdir və dünyanın digər xalqların folkloru arasında özünə məxsus yer tutur. Şifahi ənənədə inkişaf edən xalq yaradıcılığı ərəb ədəbiyyatında poeziyanın inkişafının əsas mənbəyi sayılır. Şifahi xalq yaradıcılığı xalqın tarixini öyrənilməsi üçün etibarlı mənbədir. Ərəb xalq dastanlarının yaranmasının mühüm rolu olan motivlər ərəb xalqının istər mədəniyyətində, istər genezisində, məşəyəində oxşar xüsusiyyətləri dəqiqliklə aşkar edir.

Açar sözlər: Ərəb ədəbiyyatı, ərəb xalq yaradıcılığı, ərəb mədəniyyəti, “Bənu Hilal” dastanı, ərəb adət-ənənələri.

Giriş

Bu uzun hekayə ənənəsinin kökləri III-XII əsrlərdə baş vermiş hadisələrdən qaynaqlanır, onların izahları ərəb dünyasının bir çox müxtəlif bölgələrində həm yazılı, həm də şifahi xalq ədəbiyyatında nəzm və nəsr kimi qorunub saxlanılmışdır. Dastan nəğmələri, atalar sözlərini, lətifələri və daha çoxunu özündə cəmləşdirən şifahi irs xalq ədəbiyyatına canlı və yenilənmiş formasıdır. “Bənu Hilal” bədəvi qəbiləsinin Ərəbistan yarımadasından Şimali Afrikaya köçünü təsvir edən anonim orta əsr dastanıdır. Bu dastanda İslam mədəniyyətinin yaranma tarixi, formalaşması, intihab dövrü barədə məlumatlar öz əksini tapır. Sözü gedən dastan İslam mədəniyyətinin, ərəb xalq tarixini, adət-ənənələrin, inanclarının və rəmzlərinin özündə əks etdirən nadir ədəbi və musiqi formasıdır. “Hilal dastanı” və “Benu Hilal tayfasının dastanı” kimi tanınan əs-Sirah əl-Hilaliyyə (əS-Sirah əl- Hilaliyyə) qəhrəman Əbu Zeyd əl-Hilali əks etdirən nağıllar silsiləsidir.

Əsas təhlil

Dastan nəğmələri, atalar sözlərini, lətifələri və daha çoxunu özündə cəmləşdirən şifahi irs xalq ədəbiyyatına canlı və yenilənmiş formasıdır. Ümumiyyətlə, xalq ədəbiyyatı insanlarla, onların qayğıları, sevincləri ilə bağlı təbii, həyati hadisədir. O, bədəvilərin otlaq və su axtarışındakı həyatını, müxtəlif ərəb qəbilələrinin mədəniyyət və adət-ənənələrinin necə bir araya gəlib birləşdiyini təsvir edən irs əsərlərinin ən mühüm və davamlı personajlarından biridir. Hilaliyyə bioqrafiyasının qəhrəmanları Benu Hilalın həyatında əsas rol oynayır və onun kökləri Hilaliyyənin babası Ezir Səlimin bioqrafiyasından başlayır. Bu dastanın süjeti Benu Hilal tayfası Ərəbistan yarımadasındakı qəbilə cəmiyyətinin təsviri ilə başlayır. Hər bir ədəbi janrın çox mürəkkəb tarixi və mədəni səbəblərdən yaranan özünəməxsus formaları var.

“Bənu Hilal” dastanı X əsrdə Benu Hilal bədəvi qəbiləsinin Ərəbistan yarımadasından Şimali Afrikaya köçünü təsvir edən anonim orta əsr dastanıdır. Xalq nağılı olsa da, şifahi ifa formasındadır. O, sosial vahidi, əcdadların ruhunu, tarixi, adət-ənənələri, inancları və ərəb icmasının həyatının digər aspektlərini əks etdirir. Hilal dastanı ifa olunan improvizə şeirin şifahi povestidir

Hilal bioqrafiyası beş kitabdan ibarətdir:

Birincisi «Xadrə əş-Şərifə»dir və Hiala lideri Rizk bin Nayel Qramon bin Amer bin Hilalın, onun cəngavərləri və Xadranın heyran olduğu şahzadələrin faciəsindən bəhs edir.

İkincisi, “Ayələr diyarında Əbu Zeyd”... Beş il padşah Fadilin nəzarəti altında “Zəhlan”ın evlərində qalan Xədra və köçərilər ölkəsində olan Əbu Zeydin başına gələnələr haqqında bəhs edir .

Üçüncü kitabda bəzi Benu Hilal həqiqətləri ortaya çıxır ki, biri də Sultan Həndəlin qızı Əcəcə Benu Hilal cəngavəri haqqında olan həqiqətləri öyrənir.

Dördüncü kitaba (Cabir Əl-Əqilinin madyanına) gəlincə, Əbu Zeidin nəsil boyu qisas almaq və bədəvi qəbilələri üçün dəhşətlə necə mübarizə aparması və bu kitabda dərvişlər şahzadənin otağına girib boyunbağını oğurlamaq üçün hiyləgərlik haqqında bəhs edilir.

Və beşinci kitabda (Əbu Zeyd və Əliyyə Əl-Əqili) və Əbu Zeydin bir gözəl ilə qarşılaşması, ona məftun olması və onunla evlənməyə qədər necə mübarizə aparması və bir gecə qəhrəmanın Aliyyə Əl-Əqili ilə vidalaşması haqqındadır.

Dastan qəhrəmanları Əbu Zeyd və Həsənin doğulması ilə başlayır, sonra Benu Hilal qəbiləsi

ilə Ərəbistan yarımadasındaki rəqibləri olan Uqeylə arasında gedən döyüşlər dövrü ilə davam edir. Dastanın birinci bölməsi şairlərin aşağıdakı başlıqlarla istinad etdikləri üç fərqli epizoddan ibarətdir: Əbu Zeydin doğulması, Müşrif əl-Uqeylinin və Hənzəl əl-Uqeylinin epizodu ilə. Bu epizodların üçüncü epizodunda gənc qəhrəmanların ataları Hilali düşərgəsinə gecə basqını zamanı xaincəsinə öldürülür və hekayəni bir nəsil irəli aparır.

Növbəti "dövrədə" gənc qəhrəmanların necə cəsəratli addımlar göstərdiklərini, gənc qızları xilas etmələrini, zəifləri müdafiə etmələrini, başqa dinlərin ordularının hücumuna məruz qalan müsəlmanlara kömək etmələrini və s. təsvir olunur. Bu sərgüzəştlər zamanı onlar da tez-tez özlərinə Benu Hilal düşərgəsinə gətirdikləri gözəl qızlarla (çox vaxt şükür padşahlarının qızları) tanış olurlar, evlənilər və sonradan övladlarını dünyaya gətirirlər ki, onlar da sonradan qəhrəmanların növbəti nəslinə çevrilirlər. Əsas qadın qəhrəmanlarının kifayət qədər poetik adları ilə xatırlanan bu nağıllara aşağıdakılar daxildir:

- Bədr əl-Sabah (Qızın dolu ayı)
- Fullat ən-Nada (Qız Yasəmən qönçəsi)
- Şamma malikat əl-Yəmən (Gözəllik nişanı, Yəmən kraliçası),
- Naisat əl-Acfan (Langour gözlərin qızı)
- Bədlət bint Nu'man (Nu qızının daş-qaşlı paltarı).

Eposun daha geniş povestini formalaşdıran kataklizm hadisəsi Ərəbistan yarımadasında "nə yağış damcısının, nə də şəhin düşmədiyi" yeddi illik quraqlıqdır ki, bu da Benu Hilal tayfasının yeni vətən və mal-qara üçün otlaq axtarmağa məcbur edir. Qəhrəman Əbu Zeyd və onun üç qardaşı oğlundan ibarət kəşfiyyat qrupu qəbiləyə yeni ev tapmaq üçün göndərilir. Bu nağıl silsiləsi ər-Riyada (Kəşfiyyat) adlanır. Onlar İraq, Efiopiya, Kipr, Fələstin və Misir də daxil olmaqla bir çox ölkələri gəzərək nəhayət qəbilə üçün mükəmməl bir ev olacağına qərar verdikləri «Yaşıl Tunisi» seçirlər (Susan E. Slyomovics. 1987).

Dastanın məzmunu qısaca belədir: Benu Hilalın Yəmən, Necd və Şimali Afrikadakı vəziyyətləri, müharibələri və hadisələri nəsilər boyu danışılır. Ata və ata nəsliləri Hilal b. Əmirlə başlayıb Sirhan, Rizk və Ganim ilə bitir. Qəhrəmanlar nəslini Həsən (b. Sirhan), Əbu Zeyd (b. Rizk) və Diyab (b. Qənim) təmsil edir. Bunlardan sonra dastan oğullar/yetimlər nəsliləri ilə bitir. Dastanın ən böyük qəhrəmanı Əbu Zeyd əl-Hilalın doğulmasından əvvəl müqəddimə kimi Zir Səlim hekayəsi, Cabir və Cübeyr hekayəsi, Əbu Zeydin anası Hədranın əhvalatı danışılır. Onun ilk və yeganə oğlu, Benu-Hilal əmiri Rizkin arvadı olan Məkkə şarifinin qızı Hədradan dünyaya gəldi. Hilal lideri Əbu Zeyd əl-Hilali, qısacası "Əbu Zeyd" epik şəkildə dünyaya gəlir, on bir il qısır qalan anası Hatranın ağlagəlməz arzusundan sonra gözlənilməz hadisə nəticəsində hamilə qalır. O, əri Emir Rizk üçün kişi varis dünyaya gətirmək arzusundadır. Bir çox ərəb dastanlarının maraqlı xüsusiyyəti ondan ibarətdir ki, hekayələr afrikalı zəncilərin azlıq təşkil etdiyi ərazilərdə inkişaf etməsinə baxmayaraq, baş qəhrəman Əbu Zeydin tez-tez "qara" olduğu deyilir (Baker, 1978, 4).

Hilal camaatı Əbu Zeyd, Diyab b. Qənim və Həsən b. Sirhan adlı epik qəhrəmanların başçılığı altında müxtəlif dinlərə mənsub olanlara, eləcə də torpaqlarını işğal etməyə cəhd edən müxtəlif irqlərdən olan xalqlara qarşı mübarizə apardılar və bütün bunlar İslamın qələbəsi ilə nəticələndi. Lakin Hilal camaatları Xəlifə əz-Zənati ilə müharibəyə başlayanda yuxarıda adı çəkilən dini icmalar əvvəlki hakimiyyətlərinə qayıtdılar.

Ümumilikdə "qəhrəman" kimi qəbul edilən Əbu Zeyd Benu Hilalın baş qəhrəmanıdır; lakin ən böyük döyüşçü deyildi. O, tez-tez hiylə və fəndlərlə döyüşlərdən qaçmağa üstünlük verirdi. Onun xarakterinin bu cəhəti şairdən-şairə, bölgədən-bölgəyə müxtəlif yorumlara gətirib çıxarırdı. Onun hiylələri çox vaxt şərəfli və şərəfsiz davranışlar arasındakı sərhədi aşırı. Həmçinin, doğulduğu fəvqəladə şəraitə görə o, qaradərili və kənar adamlar tərəfindən tez-tez adi bir qul kimi səhv salınır, bu da bir çox məqamlarda ona düşmən torpaqlarına maskalanmış şəkildə getməyə imkan verirdi. Romantika kimi "Əbu Zeyd" şübhəsiz daha maraqlıdır. O, təkəşərq geyimində olan Orta Əsrlər Eposunun əla nümunəsi deyil, həm də bəlkə də Avropa romantikasından ilhamlanmış model olmaq üçün kifayət qədər köhnədir. İspaniyanın ərəb işğalının VIII əsrdə Avropa təfəkkürünə, siyasi, dini və ədəbi fikrinə nə qədər böyük təsir göstərdiyi tez-tez xatırlanır. Ərəbistandan İspaniyaya xristian «cəngavərliyi» ideyası yayıldı, orta əsrlərimizin cəngavər fəziləti sırf ərəb olmuşdu. Əbu Zeidin romantik dövrü Böyük Karl və Kral Artur dövrünün ilk nümayəndələrinə yaxşı məlum idi (Blunt 1892).

Benu Hilali dastanı sənədli filmə qarışmış qeyri-realın dastanıdır: əfsanəvi qəhrəmanlar və real

yerlərdə hadisələr. O, təxəyyül üzərində qurulur və yerdəki faktları nəzərə alır. Bir çox danışan və dinləyicilər üçün Hilal dastanında əfsanəvi qəhrəman Əbu Zeyd haqqında bəhs edilən hekayələr ərəblərin əsl tarixindən xəbər verir. Nağıllarda, şübhəsiz ki, xeyli miqdarda əfsanəvi material olsa da, bəzi materialların tarixi hadisələri əks etdirdiyinə inanmaq üçün yaxşı səbəb var. Bir çox tarixi hadisələr süjetdə yerli zövqlərə uyğunlaşdırılsa da, əsas süjet doğru olaraq qalır: Benu Hilal İslamı, o vaxtlar hələ də kifayət qədər yeni bir din olan, əsasən etnik bölgəyə gətirən ərəb bədəvi çobanları idi. Ortaya çıxan ixtilafı İbn Xəldun kimi yazıçılar tərəfindən də yenidən qeydə alınmışdır. Demək olar ki, hər versiyada yenidən görünən üç əsas personaj Əbu Zeyd, Xəlifə və Dhiab yer alırdı. Məsələn, bir fəsildə qəbilə adamlarının necə ac qaldıqları təsvir edilir - onlara su və otluq lazım idi. Xəlifə əz-Zənati - bu versiyada, Tunisin qoca hökmdarı - Caziyanın gözəlliyini eşitdi və qəbilələrin sürüləri ilə torpaqlarına girməsinə icazə verməsi üçün onunla evlənmək istədi. Əri Dhiab onu boşamaqla tayfanı xilas etməyə razı olur. Caziyə Xəlifənin yanına gedir və iki uşaq dünyaya gətirir, lakin sonda səhra həsrəti ona qalib gəlir, bir sıra hiylələrlə xilas olur və Benu Hilala qayıdır. Eyni hekayənin başqa bir versiyası danışılır: Xəlifə, Cazia və Benu Hilalın digər gənc qadınları ilə qarşılaşdıqda itirilmiş dövələrin axtarışına çıxan yaraşlıq gənc Tunisli ona aşiq olur və görüş yeri təyin edir. O gələndə Bəni Hilalın adamları ona meydan oxuyurlar Xəlifə onların hamısı ilə döyüşür, onlara qalib gəlir və Caziyanın köməyi ilə qaçır. Evlənərək iki uşaqları olur. Qadın təsvirləri də eyni dərəcədə maraqlıdır. Eposdan sonra dastanda qadınlar qəbilə məclislərində iştirak edir, siyasi qərarlar verir və hətta qoşunlara başçılıq edirlər. Məsələn, Sirat Benu Hilalın əsas qəhrəmanı olan Caziyə nəinki gözəlliyə malikdir, əksinə, çox vaxt Əbu Zeydlə güc paylaşdı. Elə epizodlar var ki, o, qəbiləni müdafiə etmək üçün silaha əl atır və bir versiyada Dhi'abdan boşandığı üçün qisas almaq üçün onu duelə çağırır və orada ölür. Eposun icmanın kimliyini daşıyan ədəbi forma olduğu qəbul edilir. Şəxsiyyət və tərcümə arasındakı əlaqə tərcüməyə ilk növbədə mədəni akt kimi yanaşmağı tələb edən arqumentlərə səbəb olmuşdur.

Deməli, tərcümə aktı orijinal mətnin mədəni kimliyini qoruyub saxlamağı nəzərdə tutur. Hilali dastanının tərcüməsi ərəb mədəniyyətlərinin oxucuları hədəfə aldığı obraza müəyyən dərəcədə cavabdehdir. Müvafiq olaraq, tərcüməçilər təqdim etmək üçün seçdikləri mədəniyyətlərin etibarlı tərcümələrini hazırlamalıdır. Tərcüməçilər mənbə mətnin tarixi kontekstinin və mədəniyyətinin hədəf mədəniyyətdə göstərilib-təsvir edilmədiyini araşdırmalı və mədəni baxımdan bədii tərcümə prosesinə mane ola biləcək və ya hətta müqavimət göstərə biləcək hədəf mədəniyyətlə bağlı problemləri tapmalıdırlar. Janr dəyişikliyi olanda Hilali dastanının tərcüməsində ciddi nöqsan yaranı bilər. Hilali dastanını ingilis dilinə professor Reynolds dastan kimi deyil, povest kimi tərcümə edir.

Maralıdır ki, tarixən Benu Hilalın kənar qüvvələr (yəni Mərakeş Almohad sülaləsi) tərəfindən məhv edildiyi görünsə də, xalq epik ənənəsində qəbilə özünə qalib gəlir. Bir sıra daxili qarşıdurmalara məruz qalan müxtəlif qəbilələr məhv edilənə qədər bir-birinə qarşı döyüşə girir və bu, qəbilənin tarixinə daha da faciəvi şəkildə həkk olunur. Hilalılar XII. əsrdə İfrikienin ağası olmaqla yanaşı, Orta Məğribin də böyük bir hissəsinə təsir etdi. Berberlər say baxımından çoxluq təşkil etsələr də, yenidən idarəçiliyi ələ keçirə bilmədilər; Hilalılar birlik içində güclü dövlət qura bilmədilər və yerli əhalini istədikləri kimi idarə edə bilmədilər. Bədəvilərin gəlişi ilə İfrikiyə tamamilə xarabəyə çevrildiyi halda, Orta Məğrib bu vəziyyətdən daha az təsirləndi; Məğribü'l-əksa, Almohad dövründə sürgün olunduqları yerlərdən yalnız biri olaraq qaldı. Benu Hilal Şimali Afrikada işğal olunmuş şəhərlərdə çox dayana bilməyib düzənliklərə çəkilməmişdilər. Kayrevan və Trablus kimi tarixi şəhərlər gücünü itirərkən, onların yerini Kabis, Tunis, Kal'atü Beni Hammad, Mehdiyə və Bicaie aldı.

Çox güman ki, tayfanın özünün yox olması onun tarixinin ümum ərəb epik ənənəsi kimi mənimlənməsinə imkan verib. Əgər qəbilə sağ qalsaydı, çox güman ki, Hilali igidlərinin şücaətləri Benu Hilal qəbiləsinin şairləri ilə məhdudlaşan qəbilə tarixi olaraq qalacaqdı. Əvəzində Hilalilərin köçü, onların döyüşləri və fəthləri, məhəbbətləri, qazanmaları və s. nağılları ərəb dünyasının demək olar ki, hər yerində ərəb şifahi ənənəsində sənədləşdirilmiş qərbdə Mərakeşdən şərqdə Oman sultanlığına qədər uzunluqlu bir povestə toxunmuşdur. XIV əsrdən etibarən bu poetik ənənənin icrasını sənədləşdirən tarixi sübutlar mövcuddur; əlavə olaraq, XVIII əsrdən etibarən olduqca təsir edici bir əlyazma ənənəsi yaranır və ucuz çap kitabçası nəşrləri ənənəsi XIX əsrin sonu və XX əsrin əvvəllərinə təsadüf edir.

Hilal ləhcəsi ərəb nitqinin anbarını təmsil edir. Bu, İslamdan əsrlər əvvələ aid böyük ərəb lüğətinə malik bədəvi ləhcəsidir. Sivilizasiyadan kənardır və primitivliyindən qaynaqlanır. Hilal tayfasının sayının çox olması və geniş yayılması, dillərinin digər ərəb dillərindən üstün olmasına səbəb olduğu

üçün onların ləhcələri Ərəbistan yarımadası, Levant, Misir və Mərakeşdə yayılaraq Misir kimi xalq ləhcələrinin yaranmasında rol oynamışdır. Köçəri ərəblərin həyatını salnamə və əbədiləşdirən və onların Ərəbistan yarımadasından indi Yaxın Şərq və Şimali Afrika kimi tanınan müxtəlif ərəb ölkələrinə miqrasiya yollarını göstərən ən böyük və ən çox qorunan irs abidələrindən biri otlaq və su, mədəniyyətlərin və adət-ənənələrin müxtəlif ərəb qəbilələri arasında necə bir araya gətirilməsi bu qəbilələrin zənginləşməsinə, genişlənməsinə və yayılmasına səbəb olmuşdur. Həmçinin bir çox tarixçi tərəfindən Səudiyyə Ərəbistanı, İran, Fələstin, İordaniya, Misir, Sudan, Çad, Liviya, Tunis, xüsusilə Əlcəzir və Mərakeşdəki müxtəlif qəbilələrin Benu Hilala mənsub olub-olmadığı araşdırılır.

Nəticə

Bu dastanın əsas xüsusiyyəti onun bir çox fərqli performans növlərində mövcud olmasıdır. Bəzi yerlərdə nəsr nağıl silsiləsi kimi, bəzi yerlərdə qısa hissələrlə nəzmlə bəzədilmiş nəsrə, bəzi yerlərdə hadisələrin şifahi nəsrə, qəhrəmanların nitqlərinin isə şifahi nəsrə olduğu tərənnüm-nağıl şəklinə nəql olunur. Nəhayət, bəzi bölgələrdə bütün hekayə (qısa giriş hissələri istisna olmaqla) bir və ya bir neçə musiqi alətinin müşayiəti ilə oxunan, qafiyəli şeirlə ifa olunur. Bu ifa üsulu əvvəlki əsrlərdə daha geniş yayılmışdı, lakin iyirminci əsrin ikinci yarısında ona yalnız iki əsas bölgədə rast gəlinir: şimal və cənub Misir.

ƏDƏBİYYAT

1. Qasımova, A. Ş. Cahiliyyət ərəblərin əqli-mənəvi durumu / Bakı – 2007. -235s.
2. Beissinger, M. Epic Traditions in the Contemporary World: The Poetics of Community/ Tylus, J. Wofford, S. - Los Angeles: University of California Press, - 1999. – 323p.
3. Connelly, B. Arab Folk Epic and Identity/ Bridget Connelly - Berkeley: University of California Press, - 1986. -328p.
4. Connelly, B. and .Epic Splitting: An Arab Folk Gloss on the Meaning of the Hero Pattern: Massie, Henry: Oral Tradition 4/1-2: 101-24
5. Dwight, F. Reynolds The Sirat Bani Hilal Digital Archive: Oral Tradition, -2013. 28/2 :271-278
6. Slyomovics, Susan Arabic Folk Literature and Political Expression Arab: Studies Quarterly, 8 (2): 178–185.
7. Slyomovics Susan E. Slyomovics. The Merchant of Art: An Egyptian Hilali Oral Epic Poet in Performance Berkeley: University of California Press.
8. Wadley, Susan Why Does Ram Swarup Sing? In Appadurai et al. Arjun Appadurai/ Frank J. Korom, Margaret A. Mills, eds. Gender, Genre, and Power in South Asian Expressive Traditions. Philadelphia: University of Pennsylvania Press. – 1991. 201-23.

**AMEA Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunun
Elektron resuslar şöbə müdiri
Email: sevinchezretquliyeva@gmail.com*

Sevinj Hazratquliyeva

THE PLOT AND COMPOSITION OF EPIC “BENU HILAL”

This article tells about the plot and composition of the epic “Banu Hilal”, which originated in the era of Jahiliyya and supplemented itself with Islam and Arab culture. In Arab folk art, this epic has its own place. Also, the study of this epic is an in-depth study of the genre known in Arabic literature.

Examples of rich Arabic literature have an ancient history and occupy their own niche among the folklore of other peoples of the world. Folk art, developing in the oral tradition, is considered the main source of the development of poetry in Arabic literature. Oral folk art is a reliable source for studying the history of the people. The motives that played an important role in the creation of Arab folk epics accurately reveal similar features in the culture, Genesis and origin of the Arab people.

Keywords: *Arabic literature, Arab folk art, Arab culture, the epic “Banu Hilal”, Arab traditions.*

СЮЖЕТ И КОМПОЗИЦИЯ ЭПОСА «БАНУ ХИЛАЛ»

В этой статье рассказывается о сюжете и композиции эпоса “Бану Хилал”, который возник в эпоху Джахилии, дополнив себя Исламской и арабской культурой. В арабском народном творчестве этому эпосу есть свое место. Также изучение этого эпоса означает углубленное изучение жанра сиры, популярного в арабской литературе.

Богатые образцы арабской литературы имеют древнюю историю и занимают свое место среди фольклора других народов мира. Народное творчество, развивающееся в устной традиции, считается основным источником развития поэзии в арабской литературе. Устное народное творчество является надежным источником для изучения истории народа. Мотивы, играющие важную роль в создании арабского эпоса, с точностью раскрывают сходные черты арабского народа, как в его культуре, так и в генезисе, происхождении.

Ключевые слова: *Арабская литература, арабское народное творчество, арабская культура, эпос “Бану Хилал”, арабские традиции.*

Filologiya elmləri doktoru Fərman Xəlilov tərəfindən təqdim edilmişdir

İlk daxilolma tarixi: 15.09.2024

Son daxilolma tarixi: 12.10.2024